

4) określić zasady ewidencjonowania napiwków w kasynach gry.

Art. 52. 1. W razie stwierdzenia, że podmiot, któremu udzielono zezwolenia:

- 1) narusza ustawę,
- 2) uchybia przepisom regulaminów,
- 3) narusza warunki zezwolenia,

Minister Finansów może wydać w formie decyzji polecenie usunięcia nieprawidłowości.

2. Minister Finansów cofa zezwolenie w przypadku:

- 1) niezastosowania się podmiotu do wydanego polecenia lub powtórnego wystąpienia okoliczności określonych w ust. 1,
- 2) obniżenia kapitału akcyjnego (zakładowego) spółki poniżej granicy określonej w art. 25.

Art. 52a.⁴⁸⁾ Minister Finansów corocznie przedkłada właściwej komisji sejmowej informację o realizacji ustawy.

Rozdział 6

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 53. (pominięty).⁴⁹⁾

Art. 54. (pominięty).⁴⁹⁾

Art. 55. (pominięty).⁴⁹⁾

Art. 56. (pominięty).⁴⁹⁾

Rozdział 7

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 57. (pominięty).⁴⁹⁾

Art. 58. (pominięty).⁴⁹⁾

Art. 59. (pominięty).⁴⁹⁾

Art. 60. (pominięty).⁴⁹⁾

⁴⁸⁾ Dodany przez art. 1 pkt 26 ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁴⁹⁾ Zamieszczony w obwieszczeniu.

Art. 61. (pominięty).⁴⁹⁾

Art. 62. Od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy Przedsiębiorstwo Państwowe „Polski Monopol Loteryjny” oraz Przedsiębiorstwo Państwowe „Totalizator Sportowy” prowadzą działalność na podstawie jej przepisów.

Art. 63. (pominięty).⁴⁹⁾

Art. 64. (pominięty).⁴⁹⁾

Art. 64a. (pominięty).⁴⁹⁾

Art. 65. Tracą moc:

- 1) art. 2 ustawy z dnia 19 kwietnia 1950 r. o wyścigach konnych (Dz. U. Nr 20, poz. 173, z 1958 r. Nr 11, poz. 40 i z 1976 r. Nr 19, poz. 122),
- 2)⁵⁰⁾ ustawa z dnia 16 grudnia 1972 r. o podatku obrotowym (Dz. U. z 1983 r. Nr 43, poz. 191, z 1985 r. Nr 12, poz. 50, z 1989 r. Nr 3, poz. 12 i Nr 74, poz. 443, z 1991 r. Nr 9, poz. 30 i Nr 35, poz. 155 oraz z 1992 r. Nr 21, poz. 86) — w części dotyczącej podatku obrotowego z tytułu prowadzenia gier losowych i totalizatorów,
- 3) ustawa z dnia 20 maja 1976 r. o grach losowych i totalizatorach (Dz. U. Nr 19, poz. 122 i z 1982 r. Nr 7, poz. 54),
- 4)⁵¹⁾ z zastrzeżeniem art. 63 — ustawa z dnia 26 lutego 1982 r. o opodatkowaniu jednostek gospodarki uspołecznionej (Dz. U. z 1987 r. Nr 12, poz. 77, z 1989 r. Nr 3, poz. 12, Nr 35, poz. 192 i Nr 74, poz. 443, z 1990 r. Nr 21, poz. 126, z 1991 r. Nr 9, poz. 30 i Nr 80, poz. 350 oraz z 1992 r. Nr 21, poz. 86) — w części dotyczącej podatku obrotowego z tytułu prowadzenia gier losowych i totalizatorów.

Art. 66. Ustawa wchodzi w życie po upływie 90 dni od dnia ogłoszenia.⁵²⁾

⁵⁰⁾ Ustawa utraciła moc z dniem 31 grudnia 1995 r. stosownie do art. 55 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy z dnia 8 stycznia 1993 r. o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym (Dz. U. Nr 11, poz. 50 i z 1994 r. Nr 132, poz. 670).

⁵¹⁾ Ustawa utraciła moc z dniem 31 grudnia 1995 r. stosownie do art. 55 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy wymienionej w przypisie 50.

⁵²⁾ Ustawa została ogłoszona w dniu 10 września 1992 r.

651

OBWIESZCZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SOCJALNEJ

z dnia 22 maja 1998 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych.

1. Na podstawie art. 8 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o zmianie ustawy o zasiłkach rodzinnych i pie-

łęgnacyjnych oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. Nr 93, poz. 569) ogłasza się w załączniku do niniejsze-

go obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 1 grudnia 1994 r. o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych (Dz. U. z 1995 r. Nr 4, poz. 17), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

- 1) ustawą z dnia 29 września 1995 r. o zmianie ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 138, poz. 681),
- 2) ustawą z dnia 27 czerwca 1997 r. o zmianie ustawy o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. Nr 93, poz. 569)

oraz zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem wydania tekstu jednolitego.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia tekst jednolity nie obejmuje:

- 1) art. 36—57, 59 i 60 ustawy z dnia 1 grudnia 1994 r. o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych (Dz. U. z 1995 r. Nr 4, poz. 17) w brzmieniu:

„Art. 36. W ustawie z dnia 10 grudnia 1959 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 1984 r. Nr 29, poz. 149, z 1989 r. Nr 35, poz. 192, z 1991 r. Nr 94, poz. 422 i Nr 105, poz. 453, z 1992 r. Nr 54, poz. 254 oraz z 1994 r. Nr 53, poz. 214 i Nr 105, poz. 509) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 78 w ust. 1 wyrazy «dodatek rodzinny» skreśla się;
- 2) w art. 87 w ust. 3 w zdaniu drugim wyrazy «i dodatek rodzinny» skreśla się;
- 3) w art. 89 w ust. 1 przecinek po wyrazach «do uposażenia» zastępuje się kropką i pozostałą część zdania skreśla się;
- 4) w art. 90 w ust. 1 przecinek po wyrazach «do uposażenia» zastępuje się kropką i pozostałą część zdania skreśla się;
- 5) w art. 92:
  - a) w ust. 3 w zdaniu drugim wyrazy «z dodatku rodzinnego oraz» skreśla się,
  - b) ust. 4 skreśla się.

Art. 37. W ustawie z dnia 27 września 1973 r. o zaopatrzeniu emerytalnym twórców i ich rodzin (Dz. U. z 1983 r. Nr 31, poz. 145, z 1986 r. Nr 42, poz. 202, z 1989 r. Nr 35, poz. 190 i z 1990 r. Nr 36, poz. 206) w art. 7 w ust. 2 pkt 1 skreśla się.

Art. 38. W ustawie z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1983 r. Nr 13, poz. 68, z 1990 r. Nr 34, poz. 198 i Nr 36, poz. 206, z 1991 r. Nr 104, poz. 450, z 1992 r. Nr 21, poz. 84, z 1993 r. Nr 129,

poz. 602 oraz z 1994 r. Nr 10, poz. 37) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) art. 12 otrzymuje brzmienie:

«Art. 12. 1. Do renty inwalidzkiej przysługuje dodatek pielęgnacyjny z tytułu zaliczenia do I grupy inwalidów lub ukończenia 75 lat.

2. Dodatek, o którym mowa w ust. 1, przysługuje w wysokości i na zasadach określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, z tym że dodatek pielęgnacyjny z tytułu zaliczenia do I grupy inwalidów przysługuje w wysokości zwiększonej o 50%.»;

- 2) w art. 27 wyrazy «dodatki rodzinne i» skreśla się;

- 3) art. 38 otrzymuje brzmienie:

«Art. 38. 1. Do renty inwalidzkiej przysługuje dodatek pielęgnacyjny — z tytułu zaliczenia do I grupy inwalidów lub ukończenia 75 lat życia.

2. Dodatek, o którym mowa w ust. 1, przysługuje w wysokości i na zasadach określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.»

Art. 39. W ustawie z dnia 17 grudnia 1974 r. o uposażeniu żołnierzy (Dz. U. z 1992 r. Nr 5, poz. 18) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 5 w ust. 1 przecinek po wyrazach «o charakterze stałym» zastępuje się kropką i pozostałą część zdania skreśla się;
- 2) w art. 15 w ust. 1 wyraz «rodzinny» skreśla się;
- 3) w art. 18 w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

«1) co miesiąc przez okres roku po zwolnieniu ze służby uposażenie zasadnicze wraz z dodatkami o charakterze stałym, należne na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym,»;

- 4) w art. 31:

- a) ust. 3 skreśla się,
- b) w ust. 5 pkt 3 skreśla się;

- 5) w art. 37 w ust. 1 i 2 wyrazy «z wyjątkiem dodatku rodzinnego» skreśla się;

- 6) w art. 38 w ust. 1 wyrazy «, z wyjątkiem dodatku rodzinnego,» skreśla się;
- 7) w art. 39 w ust. 1 w zdaniu pierwszym przecinek po wyrazach «wypłatę uposażenia» zastępuje się kropką i pozostałą część zdania skreśla się;
- 8) w art. 40 ust. 3 skreśla się.
- Art. 40. W ustawie z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144, z 1989 r. Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 36, poz. 206, z 1991 r. Nr 94, poz. 422) w art. 22 w ust. 1 w pkt 1 wyrazy «dodatki rodzinne oraz» skreśla się.
- Art. 41. W ustawie z dnia 19 grudnia 1975 r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (Dz. U. z 1983 r. Nr 31, poz. 146, z 1989 r. Nr 32, poz. 169 i Nr 35, poz. 190, z 1990 r. Nr 36, poz. 206, z 1991 r. Nr 110, poz. 474 oraz z 1994 r. Nr 133, poz. 686) wprowadza się następujące zmiany:
- 1) w art. 6 w ust. 1 pkt 3 skreśla się;
  - 2) rozdział 4 skreśla się;
  - 3) w art. 27 w ust. 1 wyrazy «i 3» skreśla się.
- Art. 42. W dekreście z dnia 4 marca 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1983 r. Nr 27, poz. 135, z 1989 r. Nr 35, poz. 190 oraz z 1990 r. Nr 36, poz. 206) wprowadza się następujące zmiany:
- 1) w art. 3 w ust. 1 pkt 4 skreśla się;
  - 2) art. 11 i 12 skreśla się.
- Art. 43. W ustawie z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (Dz. U. z 1989 r. Nr 46, poz. 250, z 1990 r. Nr 36, poz. 206 i z 1991 r. Nr 110, poz. 474) wprowadza się następujące zmiany:
- 1) w art. 5 pkt 3 skreśla się;
  - 2) art. 8 skreśla się;
  - 3) w art. 11 w ust. 1 pkt 1 skreśla się;
  - 4) w art. 16 w ust. 1 wyrazy «w art. 5 pkt 1—3» zastępuje się wyrazami «w art. 5 pkt 1 i 2».
- Art. 44. W ustawie z dnia 26 maja 1982 r. — Prawo o adwokaturze (Dz. U. Nr 16, poz. 124 i Nr 25, poz. 187, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1986 r. Nr 42, poz. 202 oraz z 1990 r. Nr 36, poz. 206) w art. 24 ust. 6 skreśla się.
- Art. 45. W ustawie z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267, z 1984 r. Nr 52, poz. 268 i 270, z 1986 r. Nr 1, poz. 1, z 1989 r. Nr 35, poz. 190 i 192, z 1990 r. Nr 10, poz. 58 i 61, Nr 36, poz. 206, Nr 66, poz. 390 i Nr 87, poz. 506, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 80, poz. 350 i Nr 94, poz. 422, z 1992 r. Nr 21, poz. 84 i Nr 64, poz. 321 oraz z 1994 r. Nr 74, poz. 339 i Nr 108, poz. 516) wprowadza się następujące zmiany:
- 1) w art. 46 w ust. 1 pkt 1 skreśla się;
  - 2) art. 118 skreśla się.
- Art. 46. W ustawie z dnia 1 lutego 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (Dz. U. Nr 5, poz. 32, z 1989 r. Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 36, poz. 206, z 1991 r. Nr 104, poz. 450 i z 1994 r. Nr 84, poz. 385) w art. 1 w ust. 2 w pkt 1 lit. a) skreśla się.
- Art. 47. W ustawie z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137 i Nr 74, poz. 441, z 1990 r. Nr 36, poz. 206, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 104, poz. 450 i Nr 110, poz. 474 oraz z 1994 r. Nr 84, poz. 385) w art. 2 w ust. 1 pkt 2 skreśla się.
- Art. 48. W ustawie z dnia 17 maja 1989 r. o ubezpieczeniu społecznym duchownych (Dz. U. Nr 29, poz. 156 i z 1990 r. Nr 36, poz. 206) wprowadza się następujące zmiany:
- 1) w art. 7 w ust. 1 pkt 3 skreśla się;
  - 2) art. 10 skreśla się;
  - 3) w art. 12 pkt 1 skreśla się;
  - 4) w art. 14 pkt 1 skreśla się;
  - 5) w art. 33 w ust. 1 wyrazy «o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1—3» zastępuje się wyrazami «o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1 i 2».
- Art. 49. W ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Urzędzie Ochrony Państwa (Dz. U. Nr 30, poz. 180, z 1991 r. Nr 94, poz. 422 i Nr 107, poz. 461, z 1992 r. Nr 54, poz. 254 oraz z 1994 r. Nr 53, poz. 214) wprowadza się następujące zmiany:
- 1) art. 64 otrzymuje brzmienie:
«Art. 64. 1. Za członków rodziny funkcjonariusza uprawnionych do świadczeń przewidzianych w art. 60, 62 i 63 uważa się małżonka i dzieci.
2. Za dzieci uważa się dzieci własne, dzieci małżonka, dzieci przysposobione i dzieci przyjęte na wychowanie, które:

- 1) nie przekroczyły 18 roku życia, a w razie uczęszczania do szkoły — 24 lat albo 25 lat, jeżeli odbywają studia w szkole wyższej, a ukończenie 24 lat przypada na ostatni lub przedostatni rok studiów, albo
- 2) stały się inwalidami I lub II grupy przed osiągnięciem wieku określonego w pkt 1.»;
- 2) w art. 91 w ust. 1 pkt 4 skreśla się;
- 3) w art. 104 w ust. 1 przecinek po wyrazach «stanowisku służbowym» zastępuje się kropką i pozostałą część zdania skreśla się;
- 4) w art. 111 w ust. 1 przecinek po wyrazach «należnego uposażenia» zastępuje się kropką i pozostałą część zdania skreśla się;
- 5) w art. 112 w ust. 1 przecinek po wyrazach „należnego uposażenia” zastępuje się kropką i pozostałą część zdania skreśla się;
- 6) w art. 114:
- a) w ust. 2 zdanie drugie skreśla się,
- b) ust. 3 skreśla się;
- 7) w art. 115 wyrazy «art. 114 ust. 1—3» zastępuje się wyrazami «art. 114 ust. 1 i 2».
- Art. 50. W ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. Nr 30, poz. 179, z 1991 r. Nr 94, poz. 422 i Nr 107, poz. 461, z 1992 r. Nr 54, poz. 254 oraz z 1994 r. Nr 53, poz. 214) wprowadza się następujące zmiany:
- 1) art. 77 otrzymuje brzmienie:
- «Art. 77. 1. Za członków rodziny policjanta, uprawnionych do świadczeń przewidzianych w art. 73, 75 i 76, uważa się małżonka i dzieci.
2. Za dzieci uważa się dzieci własne, dzieci małżonka, dzieci przysposobione i dzieci przyjęte na wychowanie, które:
- 1) nie przekroczyły 18 roku życia, a w razie uczęszczania do szkoły — 24 lat albo 25 lat, jeżeli odbywają studia w szkole wyższej, a ukończenie 24 lat przypada na ostatni lub przedostatni rok studiów, albo
- 2) stały się inwalidami I lub II grupy przed osiągnięciem wieku określonego w pkt 1.»;
- 2) w art. 108 w ust. 1 pkt 4 skreśla się;
- 3) w art. 121 w ust. 1 przecinek po wyrazach «stanowisku służbowym» zastępuje się kropką i pozostałą część zdania skreśla się;
- 2) stały się inwalidami I lub II grupy przed osiągnięciem wieku określonego w pkt 1.»;
- 2) w art. 104 w ust. 1 pkt 4 skreśla się;
- 3) w art. 117 w ust. 1 przecinek po wyrazach «stanowisku służbowym» zastępuje się kropką i pozostałą część zdania skreśla się;
- 4) w art. 124 w ust. 1 przecinek po wyrazach «należnego uposażenia» zastępuje się kropką i pozostałą część zdania skreśla się;
- 5) w art. 125 w ust. 1 przecinek po wyrazach «należnego uposażenia» zastępuje się kropką i pozostałą część zdania skreśla się;
- 6) w art. 127:
- a) w ust. 2 zdanie drugie skreśla się,
- b) ust. 3 skreśla się;
- 7) w art. 128 wyrazy «art. 127 ust. 1—3» zastępuje się wyrazami «art. 127 ust. 1 i 2».
- Art. 51. W ustawie z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. Nr 78, poz. 462, z 1991 r. Nr 94, poz. 422, z 1992 r. Nr 54, poz. 254, z 1993 r. Nr 12, poz. 52 oraz z 1994 r. Nr 53, poz. 214) wprowadza się następujące zmiany:
- 1) art. 81 otrzymuje brzmienie:
- «Art. 81. 1. Za członków rodziny funkcjonariusza uprawnionych do świadczeń przewidzianych w art. 77, 79 i 80 uważa się małżonka i dzieci.
2. Za dzieci uważa się dzieci własne, dzieci małżonka, dzieci przysposobione i dzieci przyjęte na wychowanie, które:
- 1) nie przekroczyły 18 roku życia, a w razie uczęszczania do szkoły — 24 lat albo 25 lat, jeżeli odbywają studia w szkole wyższej, a ukończenie 24 lat przypada na ostatni lub przedostatni rok studiów, albo
- 2) stały się inwalidami I lub II grupy przed osiągnięciem wieku określonego w pkt 1.»;
- 2) w art. 108 w ust. 1 pkt 4 skreśla się;
- 3) w art. 121 w ust. 1 przecinek po wyrazach «stanowisku służbowym» zastępuje się kropką i pozostałą część zdania skreśla się;

- 4) w art. 128 w ust. 1 przecinek po wyrazach «należnego uposażenia» zastępuje się kropką i pozostałą część zdania skreśla się;
- 5) w art. 129 w ust. 1 przecinek po wyrazach «należnego uposażenia» zastępuje się kropką i pozostałą część zdania skreśla się;
- 6) w art. 131:
- w ust. 2 zdanie drugie skreśla się,
  - ust. 3 skreśla się;
- 7) w art. 132 wyrazy «art. 131 ust. 1—3» zastępuje się wyrazami «art. 131 ust. 1 i 2».
- Art. 52. W ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 1993 r. Nr 71, poz. 342 i z 1994 r. Nr 1, poz. 3) wprowadza się następujące zmiany:
- w art. 27 w ust. 1 pkt 1 skreśla się;
  - art. 54 skreśla się;
  - w art. 55a wyrazy «54 i» skreśla się;
  - w art. 78 w ust. 1 pkt 3 skreśla się.
- Art. 53. W ustawie z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 i Nr 104, poz. 450, z 1992 r. Nr 21, poz. 85, z 1993 r. Nr 29, poz. 133, Nr 129, poz. 602 i Nr 134, poz. 645 oraz z 1994 r. Nr 99, poz. 482) w art. 16 w ust. 4 wyraz «rodzinny,» skreśla się.
- Art. 54. W ustawie z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz. U. Nr 88, poz. 400, z 1992 r. Nr 21, poz. 86 i Nr 54, poz. 254 oraz z 1994 r. Nr 53, poz. 214) wprowadza się następujące zmiany:
- art. 67 otrzymuje brzmienie:

«Art. 67. 1. Za członków rodziny strażaka uprawnionych do świadczeń przewidzianych w art. 65 i 66 uważa się małżonka i dzieci.

2. Za dzieci uważa się dzieci własne, dzieci małżonka, dzieci przysposobione, dzieci przyjęte na wychowanie, które:

    - nie przekroczyły 18 roku życia, a w razie uczęszczania do szkoły — 24 lat albo 25 lat, jeżeli odbywają studia w szkole wyższej, a ukończenie 24 lat przypada na ostatni lub przedostatni rok studiów,
- albo
- stały się inwalidami I lub II grupy przed osiągnięciem wieku określonego w pkt 1.»;
- w art. 87 w ust. 1 pkt 5 skreśla się;
  - w art. 101 w ust. 1 przecinek po wyrazach «stanowisku służbowym» zastępuje się kropką i pozostałą część zdania skreśla się;
  - w art. 108 w ust. 1 przecinek po wyrazach «należnego uposażenia» zastępuje się kropką i pozostałą część zdania skreśla się;
  - w art. 110:
    - w ust. 2 zdanie drugie skreśla się,
    - ust. 3 skreśla się;
  - w art. 111 wyrazy «art. 110 ust. 1—3» zastępuje się wyrazami «art. 110 ust. 1 i 2».
- Art. 55. W ustawie z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450, z 1992 r. Nr 21, poz. 84, z 1993 r. Nr 127, poz. 583 i Nr 129, poz. 602 oraz z 1994 r. Nr 84, poz. 385) w art. 21 w ust. 1 pkt 1 skreśla się.
- Art. 56. W ustawie z dnia 10 grudnia 1993 r. o zapotrzebowaniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1994 r. Nr 10, poz. 36) wprowadza się następujące zmiany:
- w art. 18 w ust. 1 wyraz «rodzinnego,» skreśla się;
  - w art. 25:
    - w ust. 1 pkt 1 skreśla się,
    - ust. 2 skreśla się.
- Art. 57. W ustawie z dnia 18 lutego 1994 r. o zapotrzebowaniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 53, poz. 214) wprowadza się następujące zmiany:
- w art. 18 w ust. 1 wyraz «rodzinnego,» skreśla się;
  - w art. 25:
    - w ust. 1 pkt 1 skreśla się,
    - ust. 2 skreśla się.”
- „Art. 59. Prawo do zasiłku rodzinnego za okres od dnia 1 marca 1995 r. do dnia 31 sierpnia

1995 r. ustala się na podstawie dochodu rodziny uzyskanego w IV kwartale 1994 r., przyjmując jako górną granicę dochodu na osobę w rodzinie 50% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, ogłaszanego dla celów emerytalnych w IV kwartale tego roku.

Art. 60. Zasiłek rodzinny przysługuje nadal na wszystkie dzieci, na które do dnia wejścia w życie ustawy wypłacany był zasiłek rodzinny, bez względu na wiek, gdy były inwalidami II grupy, a inwalidztwo powstało w wieku do ukończenia 25 lat, o ile spełnione są pozostałe warunki określone w ustawie.”;

2) art. 7 ustawy z dnia 29 września 1995 r. o zmianie ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 138, poz. 681) w brzmieniu:

„Art. 7. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1996 r.”;

3) art. 2—7 i 9 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o zmianie ustawy o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. Nr 93, poz. 569) w brzmieniu:

„Art. 2. W ustawie z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267, z 1984 r. Nr 52, poz. 268 i 270, z 1986 r. Nr 1, poz. 1, z 1989 r. Nr 35, poz. 190 i 192, z 1990 r. Nr 10, poz. 58 i 61, Nr 36, poz. 206, Nr 66, poz. 390 i Nr 87, poz. 506, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 80, poz. 350 i Nr 94, poz. 422, z 1992 r. Nr 21, poz. 84 i Nr 64, poz. 321, z 1994 r. Nr 74, poz. 339 i Nr 108, poz. 516, z 1995 r. Nr 4, poz. 17, z 1996 r. Nr 100, poz. 461, Nr 136, poz. 636 i Nr 147, poz. 687 oraz z 1997 r. Nr 28, poz. 153) w art. 107 w ust. 1 w pkt 3 po wyrazach «funduszu alimentacyjnego,» dodaje się wyrazy «a także nienależnie pobranych zasiłków rodzinnych lub pielęgnacyjnych w razie braku możliwości potrącenia z wypłacanych zasiłków rodzinnych lub pielęgnacyjnych,».

Art. 3. W ustawie z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 1993 r. Nr 13, poz. 60, z 1994 r. Nr 62, poz. 265, z 1996 r. Nr 100, poz. 459 i Nr 147, poz. 687 oraz z 1997 r. Nr 28, poz. 153) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2a w ust. 1:

a) po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:

«1a) osobie samotnie wychowującej dziecko — oznacza to osobę gospodarującą z dzieckiem pozostającym pod jej opieką i na jej wyłącznym utrzymaniu, nawet jeśli otrzymuje alimenty,»

b) w pkt 2 po wyrazach «świadczeń w naturze» dodaje się wyrazy «, a także różnice między kwotą zasiłku rodzinnego przyznaną na trzecie i dalsze dzieci a kwotą tego zasiłku przyznaną na pierwsze i drugie dziecko»,

c) pkt 4 otrzymuje brzmienie:

«4) całkowitej niezdolności do pracy — oznacza to całkowitą niezdolność do pracy w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin oraz stopień znaczny lub umiarkowany niepełnosprawności w rozumieniu przepisów o zatrudnieniu i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych,»

d) po pkt 4 dodaje się pkt 4a w brzmieniu:

«4a) niezdolność do pracy z tytułu wieku — oznacza to ukończone 60 lat przez kobietę i 65 lat przez mężczyznę,»

e) w pkt 7 po wyrazach «domy pomocy społecznej» dodaje się wyrazy «w tym specjalistyczne»,

f) w pkt 9 po wyrazach «dom pomocy społecznej» dodaje się wyrazy «w tym specjalistyczny»,

g) w pkt 9 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się pkt 10 w brzmieniu:

«10) specjalistycznym domu pomocy społecznej — oznacza to ośrodek o zasięgu krajowym dla osób wymagających rehabilitacji zdrowotnej lub społecznej, świadczącej usługi okresowo.»;

2) w art. 12:

a) w pkt 5 po wyrazach «wymagających opieki» przecinek zastępuje się średnikiem i dodaje się wyrazy «województwo może prowadzić specjalistyczne domy pomocy społecznej,»

b) w pkt 6 po wyrazie «społecznej» dodaje się wyrazy «, w tym specjalistycznych,»

c) w pkt 7 wyrazy «stacjonarnych placówkach pomocy społecznej» zastępuje się wyrazami «jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej»,

- d) w pkt 9:
- po wyrazach «na prowadzenie domów pomocy społecznej» dodaje się wyrazy «, w tym specjalistycznych»,
  - po wyrazach «prowadzenie rejestru domów pomocy społecznej,» dodaje się wyrazy «w tym specjalistycznych,»;
- 3) w art. 19:
- a) w ust. 2 po dwukrotnie użytym wyrazie «społecznej» dodaje się dwukrotnie wyrazy «, w tym specjalistycznych,»
  - b) w ust. 3 po trzykrotnie użytym wyrazie «społecznej» dodaje się trzykrotnie w odpowiednim przypadku wyrazy «, w tym specjalistyczny,»;
- 4) w art. 20:
- a) w ust. 1, 4, 5, 6 i 7 w pkt 1, 2 i 3 po wyrazie «społecznej» dodaje się w odpowiednim przypadku i liczbie wyrazy «, w tym specjalistyczne,»
  - b) w ust. 2, 3 i 7 w pkt 4 oraz w ust. 8 po wyrazie «społecznej» dodaje się w odpowiednim przypadku i liczbie wyrazy «, w tym specjalistyczne»;
- 5) w art. 27 w ust. 1 wyrazy «dochodu określonego w» zastępuje się wyrazami «kryterium dochodowego na osobę określonego zgodnie z»;
- 6) w art. 27a w ust. 1 po wyrazie «osobie» dodaje się wyraz «pełnoletniej»;
- 7) w art. 29:
- a) w ust. 1 po wyrazie «stały» dodaje się wyrazy «, stały wyrównawczy»,
  - b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
«2. Osobie uprawnionej do zasiłku stałego, stałego wyrównawczego lub renty socjalnej może zostać przyznany dodatek, o którym mowa w ust. 1, z powodu długotrwałej choroby na okres tej choroby.»;
  - c) ust. 3 otrzymuje brzmienie:
«3. Dodatek, o którym mowa w ust. 1 i 2, nie przysługuje, jeżeli osoba jest uprawniona do zasiłku pielęgnacyjnego lub dodatku pielęgnacyjnego.»;
- 8) art. 30 otrzymuje brzmienie:
«Art. 30. 1. Osobie uprawnionej do zasiłku stałego i stałego wyrównawczego, a także gwarantowanego zasiłku okresowego lub renty socjalnej przysługują świadczenia zdrowotne na zasadach określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin; przysługują one również osobom pozostającym na ich wyłącznym utrzymaniu.
2. Świadczeń zdrowotnych w publicznych zakładach opieki zdrowotnej udziela się na podstawie wpisu w legitymacji ubezpieczeniowej lub na podstawie decyzji administracyjnej przyznającej świadczenie.»;
- 9) w art. 31 w ust. 4a dodaje się na końcu wyrazy:
«Zasiłek przysługuje, jeżeli osoba uprawniona wystąpiła z wnioskiem o jego wypłatę nie później niż w terminie 30 dni od dnia ustania prawa do zasiłku dla bezrobotnych.»;
- 10) w art. 31a po wyrazie «przyznany» dodaje się wyraz «bezwrotny»;
- 11) w art. 31b:
- a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
«1. Za osobę, o której mowa w art. 27 ust. 1 oraz w art. 31 ust. 4a, legitymującą się co najmniej pięcioletnim okresem składkowym lub nieskładkowym w rozumieniu przepisów o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent, opłaca się składkę na ubezpieczenie społeczne od kwoty najniższego wynagrodzenia, chyba że osoba podlega ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu na podstawie odrębnych przepisów.»;
  - b) po ust. 2 dodaje się ust. 2a i 2b w brzmieniu:
«2a. Zakład Ubezpieczeń Społecznych obejmuje ubezpieczeniem osobę, za którą ośrodek pomocy społecznej opłaca składkę na ubezpieczenie społeczne.
  - 2b. Minister Pracy i Polityki Socjalnej określi, w drodze rozporządzenia, tryb obejmowania ubezpieczeniem, opłacania i rozliczania składek oraz tryb wydawania legitymacji ubezpieczeniowej.»;
- 12) w art. 35:
- a) po ust. 4 dodaje się ust. 4a w brzmieniu:

- «4a. Pobyt w specjalistycznym domu pomocy społecznej jest odpłatny. Wysokość opłaty ustala organ kierujący w porozumieniu z osobą ubiegającą się o przyjęcie do tego domu, uwzględniając jej sytuację materialną i zakres usług świadczonych przez dom.»,
- b) w ust. 5 po dwukrotnie użytym wyrazie «społecznej,» dodaje się dwukrotnie w odpowiednim przypadku i liczbie wyrazy «w tym specjalistyczne»;

13) w art. 43:

a) ust. 2a otrzymuje brzmienie:

«2a. Właściwy organ może zmienić lub uchylić decyzję administracyjną na niekorzyść strony bez jej zgody w przypadku zmiany przepisów prawa lub jeżeli nastąpiły zmiany w sytuacji dochodowej lub osobistej osób otrzymujących świadczenie, a także, jeżeli wystąpiły przesłanki, o których mowa w ust. 4 i 5 oraz w art. 6 i art. 34 ust. 4a. Zmiana decyzji na korzyść strony nie wymaga jej zgody.»,

b) ust. 6 otrzymuje brzmienie:

«6. Świadczenia pieniężne pomocy społecznej wypłaca się w okresach miesięcznych, od miesiąca kalendarzowego, w którym został złożony wniosek wraz z wymaganą dokumentacją. Wysokość gwarantowanego zasiłku okresowego oraz składki na ubezpieczenie społeczne w miesiącu złożenia wniosku ustala się dzieląc kwotę przysługującego zasiłku i wysokość składki przez 30 dni i mnożąc przez liczbę dni kalendarzowych następujących od dnia złożenia wniosku.»

Art. 4. W ustawie z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 1997 r. Nr 25, poz. 128, Nr 28, poz. 153, Nr 41, poz. 255 i Nr 63, poz. 403) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 w ust. 1 w pkt 2:

a) lit. d) i e) otrzymują brzmienie:

«d) nie jest właścicielem lub posiadaczem (samoistnym lub zależnym) nieruchomości rolnej w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego, o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe, lub nie podlega ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu

z tytułu stałej pracy jako domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,

e) nie jest właścicielem lub posiadaczem (samoistnym lub zależnym) gospodarstwa stanowiącego dział specjalny produkcji rolnej w rozumieniu przepisów podatkowych, chyba że dochód z działów specjalnych produkcji rolnej, obliczony dla ustalenia podatku dochodowego od osób fizycznych, nie przekracza wysokości przeciętnego dochodu z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 2,6 ha, ustalonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, na podstawie przepisów o podatku rolnym, lub nie podlega ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu z tytułu stałej pracy jako domownik w takim gospodarstwie,»

b) po lit. i) dodaje się lit. j) w brzmieniu:

«j) nie pobiera, na podstawie przepisów o pomocy społecznej, zasiłku stałego, stałego wyrównawczego, gwarantowanego zasiłku okresowego lub renty socjalnej.»;

2) w art. 24 w ust. 4 po wyrazach «zalicza się również» dodaje się wyrazy «okresy pobierania, na podstawie przepisów o pomocy społecznej, gwarantowanego zasiłku okresowego oraz»;

3) w art. 37m dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

«3. Okresy pobierania zasiłku przedemerytalnego oraz świadczenia przedemerytalnego są okresami nieskładkowymi w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.»;

4) w art. 53 w ust. 1 w pkt 3 po wyrazach «osób duchownych» dodaje się wyrazy «, osób pobierających, na podstawie przepisów o pomocy społecznej, zasiłek stały lub gwarantowany zasiłek okresowy».

Art. 5. 1. Przepisy ustawy, o której mowa w art. 3, mają zastosowanie do osób, które przed jej wejściem w życie spełniały warunki określone w niniejszej ustawie, chociażby uzyskały w tej sprawie decyzję odmowną, jeżeli wystąpiły z wnioskiem o przyznanie świadczenia lub o odpłatnie składki na ubezpieczenie społeczne w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie ustawy.

2. Termin 30 dni, o którym mowa w art. 31 ust. 4a ustawy, o której mowa w art. 3

w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dotyczy osób, o których mowa w ust. 1.

3. W przypadku gdy w okresie od 1 stycznia 1997 r. do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy osobom, o których mowa w ust. 1, przyznany został zasiłek okresowy na podstawie art. 31 ust. 1 ustawy, o której mowa w art. 3, kwoty przyznane-go zasiłku zalicza się na poczet gwarantowanego zasiłku okresowego i nie dokonuje wyrównania.

Art. 6. 1. Prawo do zasiłku rodzinnego ustala się po raz pierwszy na okres od dnia 1 września 1997 r. do dnia 31 maja 1998 r.

2. Urzędy pracy wypłacają do 31 grudnia 1997 r. zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne osobom pobierającym gwarantowany zasiłek okresowy, jeżeli osobom tym w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy urząd pracy wypłacał zasiłek rodzinny lub pielęgnacyjny albo nabędą prawo do gwarantowanego zasiłku okresowego od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 7. Zasiłki pielęgnacyjne wypłacane emerytom i rencistom z tytułu ukończenia wieku

75 lat życia lub zaliczenia do I grupy inwalidów stają się z mocy prawa od dnia wejścia w życie ustawy dodatkami pielęgnacyjnymi w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin lub o ubezpieczeniu społecznym bez konieczności wydawania decyzji."

„Art. 9. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 września 1997 r., z wyjątkiem art. 13 ust. 1 pkt 1, 2 i 3 oraz ust. 1a ustawy, o której mowa w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1998 r., oraz z wyjątkiem art. 3, art. 4, art. 5 i art. 6 ust. 2, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia ustawy."

3. Podany w załączniku jednolity tekst ustawy nie obejmuje zmian właściwości ministrów wynikających z wprowadzenia działów administracji rządowej i ich klasyfikacji ustawą z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. Nr 141, poz. 943), która wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.

Minister Pracy i Polityki Socjalnej: *L. Komorowski*

Załącznik do obwieszczenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 22 maja 1998 r. (poz. 651)

USTAWA

z dnia 1 grudnia 1994 r.

o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych.

Rozdział 1

Zasiłki rodzinne

Art. 1. 1. Zasiłek rodzinny przysługuje uprawnionemu na członka rodziny, na zasadach określonych w ustawie.

2.¹ Za uprawnionego, o którym mowa w ust. 1,

¹ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o zmianie ustawy o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. Nr 93, poz. 569), która weszła w życie z dniem 1 września 1997 r.

uważa się obywatela polskiego zamieszkałego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz cudzoziemca posiadającego kartę stałego pobytu lub status uchodźcy, jeżeli umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej.

Art. 2. 1.² Zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód na osobę w rodzinie uprawnionego, uzyskany w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy, nie przekracza kwoty odpowia-

² W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 2 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 1.

dającej 50% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego dla celów emerytalnych za ten sam rok kalendarzowy, z zastrzeżeniem ust. 4.

2.² Prawo do zasiłku rodzinnego ustala się na okres dwunastomiesięczny — od dnia 1 czerwca do dnia 31 maja następnego roku kalendarzowego — zwany dalej okresem zasiłkowym. W razie zgłoszenia wniosku w trakcie okresu zasiłkowego, prawo do zasiłku rodzinnego ustala się od miesiąca, w którym powstało prawo, do końca okresu zasiłkowego, z zastrzeżeniem art. 28.

3.² W przypadku utraty stałego źródła dochodu przed terminem ustalenia prawa do zasiłku rodzinnego, przeciętny miesięczny dochód na osobę w rodzinie oblicza się z wyłączeniem utraconego źródła dochodu.

4. Zasiłek rodzinny przysługuje w następnym okresie zasiłkowym, chociaż dochód na osobę w rodzinie przekracza kwotę, o której mowa w ust. 1, jeżeli kwota tego przekroczenia przypadająca na wszystkich członków rodziny nie równoważy kwoty zasiłku, pod warunkiem że zasiłek rodzinny przysługiwał w poprzednim okresie zasiłkowym.

5. W przypadku osiągnięcia dochodów z gospodarstwa rolnego zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli na osobę w rodzinie uprawnionego przypada nie więcej niż 2 ha przeliczeniowe.

6.³ Na użytek ustawy przyjmuje się, że miesięczny dochód z 2 ha przeliczeniowych jest równy kwocie odpowiadającej 50% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 1.

7.³ Dochody rodzin utrzymujących się z gospodarstwa rolnego oraz innych pozarolniczych źródeł sumuje się.

Art. 3.⁴ 1. Przy ustalaniu prawa do zasiłku rodzinnego uwzględnia się dochody członków rodziny: uprawnionego, jego małżonka i dzieci, pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym.

2. Za dochody, o których mowa w ust. 1, uważa się:

- 1) dochody podlegające opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych, z wyłączeniem kwot świadczonych alimentów ustalonych wyrokiem lub ugodą sądową,
- 2) renty inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, renty kombatanckie i renty osób represjonowanych oraz członków ich rodzin — przyznane na zasadach określonych w przepisach o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin,

³ Dodany przez art. 1 pkt 2 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁴ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 3 ustawy wymienionej w przypisie 1.

3) dodatki kombatanckie, świadczenia pieniężne przysługujące osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę Niemiecką lub ZSRR, dodatek do emerytur i rent przyznany żołnierzom-górnikom na podstawie przepisów o dodatku i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnionym w kopalniach węgla, kamieniołomach i zakładach wydobywania rud uranu, dochody z tytułu emerytur i rent otrzymywanych przez osoby, które utraciły wzrok w wyniku działań wojennych w latach 1939—1945 lub eksplozji pozostałych po tej wojnie niewypałów i niewybuchów,

4) ryczałt energetyczny przysługujący kombatanantom i innym osobom uprawnionym,

5) otrzymywane z zagranicy: renty z tytułu inwalidztwa wojennego, kwoty zaopatrzenia przyznane ofiarom wojny oraz członkom ich rodzin, renty wypadkowe osób, których inwalidztwo powstało w związku z przymusowym pobytem na robotach w III Rzeszy Niemieckiej w latach 1939—1945,

6) zasiłki wychowawcze,

7) rentę socjalną, stały zasiłek, stały zasiłek wyrównawczy i gwarantowany zasiłek okresowy,

8) zasiłki chorobowe wypłacane na podstawie odrębnych przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz ubezpieczeniu członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych, spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin,

9) dochody pochodzące z między państwowych instytucji finansowych lub ze środków przyznanych przez rządy obcych państw na podstawie umów zawartych z tymi instytucjami lub państwami przez Radę Ministrów, właściwego ministra lub agencje rządowe oraz odsetki od tych dochodów lub środków lokowanych na bankowych rachunkach terminowych,

10) część dochodów osób fizycznych mających miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a przebywających czasowo za granicą i uzyskujących dochody ze stosunku pracy lub stypendiów — w wysokości odpowiadającej równowartości diet określonych w odrębnych przepisach obowiązujących w przedsiębiorstwach państwowych w sprawie pokrywania kosztów podróży służbowych poza granicami kraju — obliczonych za okres, w którym była wykonywana praca lub było otrzymywane stypendium,

11) część dochodów osób fizycznych mających miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przebywających czasowo za granicą i uzyskujących tam dochody z innych tytułów niż stosunek pracy lub stypendium — w wysokości odpowiadającej równowartości diet, określonych w odrębnych ustawach lub przepisach wydanych przez

właściwego ministra w sprawie diet i innych należności z tytułu podróży służbowych poza granicami kraju, obliczonych za okres, w którym osoby te korzystały z dochodu,

- 12) należności pieniężne wypłacane żołnierzom i pracownikom skierowanym do polskich kontyngentów w misjach międzynarodowych,
- 13) przychody ze stosunku służbowego otrzymywane w czasie służby kandydackiej przez funkcjonariuszy Policji, Państwowej Straży Pożarnej i Straży Granicznej,
- 14) wynagrodzenie otrzymywane przez członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych z tytułu użytkowania przez spółdzielnię wniesionych wkładów gruntowych,
- 15) alimenty otrzymywane na rzecz dzieci na podstawie wyroku lub ugody sądowej,
- 16) stypendia.

3. Dochody z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej i współpracy przy prowadzeniu tej działalności przyjmuje się w wysokości nie niższej, niż zadeklarowane przez osoby osiągające te dochody kwoty stanowiące podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, a jeżeli z tytułu tej działalności lub współpracy nie istnieje obowiązek ubezpieczenia społecznego — kwoty nie niższe od najniższej podstawy wymiaru składek obowiązujących osoby ubezpieczone.

4. Przeciętny miesięczny dochód rodziny ustala się dzieląc łączną kwotę dochodów uzyskanych przez członków rodziny, o których mowa w ust. 1, w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy przez liczbę dwanaście.

Art. 4. 1. Przeciętny miesięczny dochód przypadający na jedną osobę w rodzinie ustala się dzieląc łączną kwotę przeciętnego miesięcznego dochodu rodziny przez liczbę członków rodziny: uprawnionego, jego małżonka i dzieci, pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym.

2.⁵ Przez osobę samotnie wychowującą dziecko rozumie się osobę stanu wolnego: pannę, kawalera, rozwiedzioną, rozwiedzionego, wdowę lub wdowca.

3. Przez dzieci, o których mowa w ust. 1, rozumie się:

- 1) dzieci własne uprawnionego, dzieci jego małżonka i dzieci przysposobione,
- 2) wnuki, rodzeństwo, inne dzieci — których opiekunem prawnym został ustanowiony uprawniony lub jego małżonek,
- 3) dzieci przyjęte na wychowanie w ramach rodziny zastępczej.

⁵ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 4 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 1.

4. Do rodziny pozostającej we wspólnym gospodarstwie domowym zalicza się także:

- 1) małżonka przebywającego w domu pomocy społecznej, jeżeli za jego pobyt rodzina ponosi odpłatność,
- 2) dzieci, o których mowa w ust. 3, przebywające:
  - a) w internacie szkolnym, domu studenckim lub na stacji,
  - b) w domu pomocy społecznej, w domu dziecka lub w innej placówce opiekuńczo-wychowawczej, jeżeli za ich pobyt rodzina ponosi odpłatność,
- 3)⁶ małżonka oraz dzieci, o których mowa w ust. 3, nie zamieszkujących wspólnie z uprawnionym, na których ustala się prawo do zasiłku rodzinnego.

Art. 5.⁷ 1. W przypadku zwiększenia się liczby członków rodziny pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym, na wniosek uprawnionego, przeciętny miesięczny dochód przypadający na jedną osobę w rodzinie ustala się ponownie. Prawo do zasiłku ustala się od miesiąca, w którym powstało prawo, do końca okresu zasiłkowego, z zastrzeżeniem art. 28.

2. W przypadku zmniejszenia się liczby członków rodziny pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym, przeciętny miesięczny dochód przypadający na jedną osobę w rodzinie ustala się ponownie. Prawo do zasiłku ustala się od miesiąca następującego po miesiącu, w którym wystąpiła ta okoliczność.

3. O zmniejszeniu się liczby członków rodziny uprawniony powinien niezwłocznie powiadomić organ wypłacający zasiłek.

Art. 6.⁸ 1. W razie utraty źródła dochodu, o którym mowa w art. 3 ust. 2, przez uprawnionego lub członka jego rodziny, pozostającego we wspólnym gospodarstwie domowym, prawo do zasiłku, na wniosek uprawnionego, ustala się ponownie na podstawie przeciętnego miesięcznego dochodu przypadającego na osobę w rodzinie, z wyłączeniem utraconego źródła dochodu. Prawo do zasiłku ustala się od miesiąca następującego po miesiącu, w którym nastąpiła utrata źródła dochodu, z zastrzeżeniem art. 28. Przepisy art. 3 i 4 stosuje się odpowiednio.

2. W razie uzyskania nowego źródła dochodu, o którym mowa w art. 3 ust. 2, przez uprawnionego lub członka jego rodziny, pozostającego we wspólnym gospodarstwie domowym, prawo do zasiłku rodzinnego ustala się ponownie od miesiąca następującego po upływie pełnego miesiąca kalendarzowego od uzyska-

⁶ Dodany przez art. 1 pkt 4 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁷ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 5 ustawy wymienionej w przypisie 1.

⁸ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 6 ustawy wymienionej w przypisie 1.

nia dochodu z tego źródła. Prawo to ustala się na podstawie przeciętnego miesięcznego dochodu przypadającego na osobę w rodzinie, z okresu, o którym mowa w art. 2 ust. 1, z doliczeniem dochodu na osobę w rodzinie z nowego źródła z miesiąca kalendarzowego, w którym został uzyskany.

3. O uzyskaniu nowego źródła dochodu, o którym mowa w art. 3 ust. 2, uprawniony powinien niezwłocznie powiadomić organ wypłacający zasiłek.

Art. 7. Zasiłek rodzinny przysługuje na dzieci, o których mowa w art. 4 ust. 3.

Art. 8. 1. Zasiłek rodzinny na dziecko przysługuje do ukończenia 16 roku życia, a jeżeli kształci się w szkole — do czasu ukończenia nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia 20 lat; jeżeli ukończenie 20 lat przypada na ostatni lub przedostatni rok nauki w szkole, zasiłek rodzinny przysługuje odpowiednio do zakończenia bieżącego lub następnego roku szkolnego.

2. W przypadku przerwy w nauce spowodowanej chorobą dziecka będącego nadal uczniem lub studentem, zasiłek rodzinny wypłaca się przez okres tej przerwy, z uwzględnieniem ust. 1.

Art. 9. 1. Zasiłek rodzinny przysługuje na małżonka, jeżeli spełnia jeden z następujących warunków:

- 1) sprawuje opiekę nad dzieckiem, któremu przysługuje zasiłek pielęgnacyjny,
- 2) ukończyła 60 lat kobieta lub ukończył 65 lat mężczyzna,
- 3)⁹ jest niepełnosprawny w stopniu znacznym lub umiarkowanym.

2.¹⁰ Zasiłek rodzinny przysługuje na osobę wymienioną w art. 4 ust. 3 bez względu na wiek, gdy jest ona niepełnosprawna w stopniu znacznym lub umiarkowanym, jeżeli niepełnosprawność w stopniu umiarkowanym powstała w wieku uprawniającym do zasiłku.

Art. 10. Zasiłek rodzinny nie przysługuje na dziecko:

- 1) pozostające w związku małżeńskim, chyba że związek małżeński został zawarty między osobami kształcącymi się w szkole,
- 2) przebywające w domu pomocy społecznej, w domu dziecka lub w innej placówce opiekuńczo-wychowawczej, jeżeli za jego pobyt rodzina nie ponosi odpłatności,
- 3) kształcące się w szkole wojskowej lub innej szkole zapewniającej nieodpłatnie pełne utrzymanie (wyżywienie, zakwaterowanie, umundurowanie),

⁹ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹⁰ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 7 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 1.

4) przebywające w zakładzie karnym lub poprawczym.

Art. 11. 1. Zasiłek rodzinny nie przysługuje na małżonka:

- 1) przebywającego w domu pomocy społecznej, jeżeli za jego pobyt rodzina nie ponosi odpłatności,
- 2) przebywającego w zakładzie karnym,
- 3) osiągającego miesięcznie dochody brutto w kwocie równej lub wyższej od najniższego świadczenia rentowego w systemie pracowniczym.

2. Zasiłek rodzinny nie przysługuje małżonkom wzajemnie na siebie.

Art. 12. 1. Zasiłek rodzinny nie przysługuje na członków rodziny zamieszkujących poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub przebywających poza terytorium Polski dłużej niż 3 miesiące, chyba że umowy międzynarodowe stanowią inaczej.

2. Ograniczenia, o którym mowa w ust. 1, nie stosuje się do studentów uczących się za granicą oraz członków rodziny przebywających czasowo na leczeniu za granicą.

Art. 13. 1.¹¹ Zasiłek rodzinny przysługuje, z zastrzeżeniem ust. 2, w wysokości:

- 1) 29,10 złotych miesięcznie na małżonka oraz na pierwsze i drugie dziecko,
- 2) 36 złotych miesięcznie na trzecie dziecko,
- 3) 45 złotych na każde kolejne dziecko.

1a.¹² Osobie samotnie wychowującej dziecko zasiłek rodzinny na to dziecko przysługuje w podwójnej wysokości, o ile dziecku przysługuje zasiłek pielęgnacyjny.

2.¹³ W przypadkach przekroczenia dochodu na osobę w rodzinie, o którym mowa w art. 2 ust. 4, kwotę zasiłku rodzinnego na każdą osobę pomniejsza się o kwotę tego przekroczenia. Kwotę zasiłku rodzinnego przypadającą do wypłaty zaokrągla się do 10 groszy w górę.

3.¹⁴ Stawka zasiłku rodzinnego podlega waloryzacji w terminie od dnia 1 czerwca każdego roku kalendarzowego o wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych przyjęty w ustawie budżetowej na dany rok kalendarzowy, z uwzględnieniem ust. 4—8.

¹¹ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 8 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 1 — który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 1998 r.

¹² Dodany przez art. 1 pkt 8 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 1 — który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 1998 r.

¹³ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 8 lit. c) ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹⁴ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 8 lit. d) ustawy wymienionej w przypisie 1.

4.¹³ Stawka zasiłku rodzinnego podlega zaokrągleniu do 10 groszy w górę.

5. Jeżeli faktyczny wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych w danym roku kalendarzowym różni się od przyjętego w ustawie budżetowej, wskaźnik kolejnej waloryzacji podlega weryfikacji w sposób określony w ust. 6.

6. Weryfikacja wskaźnika kolejnej waloryzacji, o której mowa w ust. 3, polega na pomnożeniu tego wskaźnika przez wskaźnik weryfikacyjny, o którym mowa w ust. 7.

7. Wskaźnik weryfikacyjny stanowi iloraz faktycznego wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych w danym roku kalendarzowym podzielonego przez wskaźnik wzrostu przyjęty na ten rok kalendarzowy w ustawie budżetowej, wyrażony w procentach z zaokrągleniem do setnych części procentu.

8. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” wskaźnik waloryzacji oraz stawkę zasiłku rodzinnego.

9. Zasiłek rodzinny, który uprawnionym wypłacają ośrodki pomocy społecznej, w szczególnych przypadkach może być realizowany w postaci rzeczowej.

Rozdział 2

Zasiłki pielęgnacyjne

Art. 14. 1. Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje uprawnionemu na zasadach określonych w ustawie.

2. Za uprawnionego, o którym mowa w ust. 1, uważa się obywatela polskiego zamieszkałego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz cudzoziemca posiadającego kartę stałego pobytu.

3.¹⁵ Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

- 1) dziecku w wieku do lat 16 w przypadku stwierdzenia przez publiczny zakład opieki zdrowotnej, że ze względu na stan zdrowia wymaga ono ze strony innej osoby stałej opieki polegającej na pielęgnacji lub na systematycznym współdziałaniu w postępowaniu leczniczym lub rehabilitacyjnym; stwierdzenie to jest równoznaczne z uznaniem dziecka za niepełnosprawne,
- 2) osobie w wieku powyżej 16 lat, jeżeli jest niepełnosprawna w stopniu umiarkowanym, a niepełnosprawność ta powstała w wieku uprawniającym do zasiłku rodzinnego,
- 3) osobie, która ukończyła 75 lat,

¹⁵ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 9 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 1.

4) osobie, która jest niepełnosprawna w stopniu znacznym.

4.¹⁶ Zasiłek pielęgnacyjny przysługujący dziecku w wieku do 16 lat wypłaca się po osiągnięciu tego wieku do czasu ukończenia nauki w szkole, w przypadku stwierdzenia, że nadal odpowiada ono warunkom określonym w ust. 3 pkt 1, nie dłużej jednak niż do ukończenia 24 lat.

5.¹⁷ Minister Zdrowia i Opieki Społecznej określi w drodze rozporządzenia:

- 1) stany zdrowia, o których mowa w ust. 3 pkt 1,
- 2) szczegółowe zasady, warunki oraz tryb wydawania zaświadczeń będących podstawą uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego.

Art. 14a.¹⁸ 1. Zasiłek pielęgnacyjny nie przysługuje osobie przebywającej w domu pomocy społecznej, w domu dziecka lub innej placówce opiekuńczo-wychowawczej, z wyjątkiem osób, za których pobyt rodzina ponosi odpłatność.

2. Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje za miesiące, w których osoba uprawniona do zasiłku nie przebywała w placówce, o której mowa w ust. 1, co najmniej przez dwa tygodnie.

Art. 15.¹⁹ 1. Zasiłek pielęgnacyjny wynosi 10% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w kwartale kalendarzowym, poprzedzającym termin ostatniej w 1995 r. waloryzacji emerytur i rent, z uwzględnieniem ust. 2.

2. Kwota zasiłku ulega podwyższeniu przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent — od miesiąca, w którym jest przeprowadzana waloryzacja.

Rozdział 3

Postępowanie w sprawach przyznawania i wypłacania zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych

Art. 16. 1. Ustalenie uprawnień do zasiłku rodzinnego i pielęgnacyjnego oraz ich wypłata następuje na wniosek uprawnionego, jego przedstawiciela ustawowego lub innej osoby uprawnionej do jego reprezentowania.

¹⁶ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 9 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹⁷ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 9 lit. c) ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹⁸ Dodany przez art. 1 pkt 10 ustawy wymienionej w przypisie 1.

¹⁹ W brzmieniu ustalonym przez art. 6 ustawy z dnia 29 września 1995 r. o zmianie ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 138, poz. 681), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1996 r.

2. Do zgłoszenia wniosku uprawnione są również inne osoby, a w tym: pracownicy socjalni oraz przedstawiciele organizacji społecznych, jeżeli uprawniony nie ma możliwości zgłoszenia takiego wniosku lub zgłoszenie wniosku zaniedbuje.

Art. 17. 1. Uprawnienie do zasiłku rodzinnego ustala się na podstawie:

- 1) oświadczenia o dochodach rodziny osoby ubiegającej się o przyznanie zasiłku,
- 2) innych oświadczeń i dowodów niezbędnych do ustalenia prawa do zasiłku.

2. Minister Pracy i Polityki Socjalnej określi, w drodze rozporządzenia, wzór wniosku o ustalenie uprawnień do zasiłku rodzinnego, wzór oświadczenia o dochodach rodziny, wzory innych oświadczeń oraz inne dowody niezbędne do ustalenia prawa do zasiłku rodzinnego, o których mowa w ust. 1 pkt 2.

3. (skreślony).²⁰

Art. 18. Uprawnienie do zasiłku pielęgnacyjnego ustala się na podstawie jednego z następujących dokumentów:

- 1)²¹ zaświadczenia publicznego zakładu opieki zdrowotnej — dla dzieci do lat 16, o których mowa w art. 14 ust. 3 pkt 1,
- 2)²² orzeczenia o niepełnosprawności wydanego na podstawie odrębnych przepisów,
- 3) dokumentu stwierdzającego wiek — dla osób, o których mowa w art. 14 ust. 3 pkt 3.

Art. 19.²³ 1. Niepełnosprawność, o której mowa w ustawie, ustala się na zasadach i w trybie określonych w przepisach o zatrudnieniu i rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

2. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) niepełnosprawności w stopniu znacznym — należy przez to rozumieć również całkowitą niezdolność do pracy oraz do samodzielnej egzystencji, orzeczoną na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, lub stałą albo długotrwałą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym i do samodzielnej egzystencji, orzeczoną na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, w celu uzyskania świadczeń określonych w tych przepisach,
- 2) niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym — należy przez to rozumieć również całkowitą nie-

zdolność do pracy, orzeczoną na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, lub stałą albo długotrwałą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym, orzeczoną na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników w celu uzyskania świadczeń określonych w tych przepisach.

Art. 20.²⁴ 1. Uprawnienia do zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych ustalają oraz zasiłki te wypłacają:

- 1) pracodawcy zatrudniający co najmniej 5 pracowników — swoim pracownikom w czasie trwania ich zatrudnienia, a po rozwiązaniu stosunku pracy — za miesiące kalendarzowe, w których pracodawca wypłacił zasiłek z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa,
- 2) właściwe jednostki organizacyjne podległe Ministrowi Obrony Narodowej, Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, Szefowi Urzędu Ochrony Państwa oraz Ministrowi Sprawiedliwości — żołnierzom lub funkcjonariuszom tych służb,
- 3) Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego — osobom podlegającym ubezpieczeniu społecznemu rolników,
- 4) jednostki, które zawarły umowę agencyjną lub umowę zlecenia — osobom ubezpieczonym z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia,
- 5) rolnicze spółdzielnie produkcyjne — swoim członkom,
- 6) zespoły adwokackie — adwokatom, członkom zespołów adwokackich,
- 7) rejonowe urzędy pracy — bezrobotnym oraz osobom pobierającym zasiłki przedemerytalne i świadczenia przedemerytalne,
- 8) oddziały Zakładu Ubezpieczeń Społecznych — ubezpieczonym innym niż wymienieni w pkt 1 i 3—7,
- 9) właściwe organy rentowe — osobom, którym wypłacają świadczenia emerytalno-rentowe,
- 10) właściwe jednostki organizacyjne gminy — ośrodki pomocy społecznej — w pozostałych przypadkach.

2. Jednostki organizacyjne gminy, o których mowa w ust. 1 pkt 10, ustalają uprawnienia do zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych oraz zasiłki te realizują, z zastrzeżeniem przepisu art. 13 ust. 9, w ramach zadań zleconych z zakresu administracji rządowej na podstawie art. 8 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (Dz. U. z 1996 r. Nr 13, poz. 74, Nr 58 poz. 261, Nr 106, poz. 496 i Nr 132, poz. 622 oraz z 1997 r. Nr 9, poz. 43, Nr 106, poz. 679, Nr 107, poz. 686, Nr 113, poz. 734 i Nr 123, poz. 775).

²⁰ Przez art. 1 pkt 11 ustawy wymienionej w przypisie 1.

²¹ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 12 lit. a) ustawy wymienionej w przypisie 1.

²² W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 12 lit. b) ustawy wymienionej w przypisie 1.

²³ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 13 ustawy wymienionej w przypisie 1.

²⁴ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 14 ustawy wymienionej w przypisie 1.

3. Ustalenie uprawnień do zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych w przypadkach, o których mowa w ust. 1 pkt 2, 3, 8, 9 i 10, następuje w formie decyzji.

Art. 21.²⁵ Pracodawcy, właściwe jednostki organizacyjne podległe Ministrowi Obrony Narodowej, Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, Szefowi Urzędu Ochrony Państwa, Ministrowi Sprawiedliwości, jednostki, które zawarły umowę agencyjną lub umowę zlecenia, rolnicze spółdzielnie produkcyjne, zespoły adwokackie, właściwe organy finansowe oraz urzędy administracji rządowej i samorządowej są obowiązane wydawać zaświadczenia potrzebne do ustalenia uprawnień do zasiłku rodzinnego i pielęgnacyjnego. Zaświadczenia takie są wolne od opłat.

Art. 22. Uprawniony pobierający zasiłek rodzinny lub pielęgnacyjny jest obowiązany zawiadamiać o wszelkich zmianach mających wpływ na uprawnienia do zasiłku rodzinnego lub pielęgnacyjnego oraz na żądanie wypłacającego zasiłek przedstawić odpowiednie dowody, o których mowa w art. 17 ust. 1 i w art. 18.

Art. 23.²⁶ Wypłacone przez pracodawców, jednostki, które zawarły umowę agencyjną lub umowę zlecenia, rolnicze spółdzielnie produkcyjne, zespoły adwokackie i rejonowe urzędy pracy zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne zalicza się na poczet należnych składek na ubezpieczenie społeczne, z wyjątkiem zasiłków, których wypłata uznana została za bezpodstawną na podstawie decyzji oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 24. 1.²⁷ Uprawniony, któremu zasiłek rodzinny lub pielęgnacyjny wypłaca pracodawca, jednostka, która zawarła umowę agencyjną lub umowę zlecenia, rolnicza spółdzielnia produkcyjna, zespół adwokacki lub rejonowy urząd pracy, może wystąpić z wnioskiem do oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o ustalenie uprawnień do tych zasiłków i o wydanie decyzji.

2.²⁷ Z wnioskiem o ustalenie uprawnień do zasiłku rodzinnego oraz pielęgnacyjnego przysługującego uprawnionemu i o wydanie decyzji może wystąpić do oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych także pracodawca, jednostka, która zawarła umowę agencyjną lub umowę zlecenia, rolnicza spółdzielnia produkcyjna, zespół adwokacki lub rejonowy urząd pracy.

3. Decyzje, o których mowa w ust. 1 i 2, wydaje odpowiednio oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, właściwy ze względu na miejsce zatrudnienia uprawnionego lub miejsce jego zamieszkania.

Art. 24a.²⁸ 1. Kontrola prawidłowości wypłacania zasiłków rodzinnych należy do organu uprawnionego do wydania decyzji w sprawach zasiłków.

2. W razie powzięcia wątpliwości przez organ uprawniony do wydania decyzji może on poddać weryfikacji oświadczenia, o których mowa w art. 17 ust. 1. W tym celu organ ten może w szczególności wezwać osobę, której przyznano zasiłek, do złożenia dodatkowych wyjaśnień lub do udokumentowania dochodów.

Art. 25. 1. Od decyzji oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz innego właściwego organu rentowego przysługuje odwołanie w terminie i na zasadach przewidzianych dla świadczeń z ubezpieczenia społecznego, określonych w odrębnych przepisach.

2.²⁹ Odwołanie od decyzji jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej, Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, Szefowi Urzędu Ochrony Państwa, Ministrowi Sprawiedliwości oraz od decyzji ośrodków pomocy społecznej następuje w trybie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego.

Art. 26. 1. Uprawniony, który pobierał nienależnie zasiłek rodzinny lub pielęgnacyjny, jest obowiązany do jego zwrotu.

2. Za kwoty nienależnie pobranych zasiłków w rozumieniu ust. 1 uważa się:

- 1) kwoty zasiłku wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do zasiłku albo wstrzymanie jego wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca zasiłek była pouczona o braku prawa do jego pobierania,
- 2) kwoty zasiłku przyznanego lub wypłaconego na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą zasiłek.

3. Nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych zasiłków rodzinnych lub pielęgnacyjnych za okres dłuższy niż 3 miesiące, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do zasiłków albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to zasiłki rodzinne lub pielęgnacyjne były nadal wypłacane, w pozostałych przypadkach — za okres dłuższy niż 3 lata, licząc od miesiąca stwierdzenia nienależnej wypłaty.

4. Roszczenia z tytułu nienależnie pobranych zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych ulegają przedawnieniu.

²⁵ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 15 ustawy wymienionej w przypisie 1.

²⁶ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 16 ustawy wymienionej w przypisie 1.

²⁷ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 17 ustawy wymienionej w przypisie 1.

²⁸ Dodany przez art. 1 pkt 18 ustawy wymienionej w przypisie 1.

²⁹ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 19 ustawy wymienionej w przypisie 1.

niu z upływem 3 lat, licząc od dnia uprawomocnienia się decyzji ustalającej należność.

5. Bieg przedawnienia przerywa odroczenie terminu płatności, rozłożenie spłaty należności na raty i każda inna czynność zmierzająca do ściągnięcia należności, jeżeli o czynności tej dłużnik został zawiadomiony. Nienależnie pobranych zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych nie można jednak dochodzić, jeżeli od terminu ich pobrania upłynęło 10 lat.

6.³⁰ Kwoty nienależnie pobranych zasiłków rodzinnych lub pielęgnacyjnych, ustalone prawomocną decyzją wydaną zgodnie z przepisami art. 20 ust. 3 i art. 24, podlegają potrąceniu z wypłacanych zasiłków rodzinnych lub pielęgnacyjnych, a jeżeli prawo do pobierania zasiłków nie istnieje, podlegają:

- 1) potrąceniu przez organ rentowy z wypłacanych emerytur i rent, jeżeli organ ten wypłacał je wraz z emeryturą lub rentą,
- 2) ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji — w pozostałych przypadkach.

7. Kwoty zasiłków, o których mowa w ust. 2 pkt 2, podlegają zwrotowi wraz z odsetkami w wysokości ustawowej, określonej przepisami prawa cywilnego.

8. Zobowiązanie z tytułu nienależnie pobranych zasiłków rodzinnych lub pielęgnacyjnych wygasa przez ich zwrot jednostce wypłacającej, o której mowa w art. 20 ust. 1, przedawnienie lub umorzenie.

Art. 27. 1. Zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne za dany miesiąc kalendarzowy wypłaca się najpóźniej do dnia 15 następnego miesiąca.

2.³¹ W przypadku nabycia prawa do zasiłków po raz pierwszy lub ponownego ustalenia uprawnień zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne wypłaca się nie później niż do 15 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym przedstawione zostały dowody niezbędne do wypłaty zasiłków.

Art. 28. 1.³² Zasiłek rodzinny i pielęgnacyjny wypłaca się, poczynając od miesiąca kalendarzowego, w którym powstało prawo do zasiłku, jednak za okres nie dłuższy niż jeden miesiąc wstecz od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.

2. Jeżeli odmowa wypłaty zasiłku rodzinnego lub pielęgnacyjnego lub ustalenie wysokości tego zasiłku były następstwem błędu wypłacającego, wypłata zasiłku może nastąpić najdalej za 3 lata wstecz, licząc od

dnia zgłoszenia wniosku o sprostowanie błędu lub dnia wydania decyzji z urzędu prostującej błąd.

Art. 29. 1. Na jednego członka rodziny wypłaca się tylko jeden zasiłek rodzinny.

2. W przypadku zbiegu prawa rodziców lub opiekunów do zasiłku rodzinnego, zasiłek wypłaca się temu z rodziców lub opiekunów, który zażąda wypłaty zasiłku, z zastrzeżeniem ust. 3.

3. Jeżeli dziecko nie pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym z obojgiem rodziców, zasiłek rodzinny wypłaca się temu z rodziców, z którym dziecko przebywa.

4.³³ W razie zbiegu prawa do zasiłku rodzinnego z prawem do walutowego dodatku rodzinnego, przysługującego pracownikom polskich placówek dyplomatycznych i urzędów konsularnych, wypłaca się świadczenie wybrane przez zainteresowanego.

Art. 30.³⁴ 1. Uprawnionemu wypłaca się tylko jeden zasiłek pielęgnacyjny.

2. W przypadku zbiegu prawa do zasiłku pielęgnacyjnego z prawem do dodatku pielęgnacyjnego do emerytury lub renty wypłaca się dodatek pielęgnacyjny, z zastrzeżeniem ust. 3.

3. Dodatek pielęgnacyjny wypłaca się od miesiąca, od którego przyznano emeryturę lub rentę, bądź od miesiąca następnego po zaprzestaniu wypłaty zasiłku pielęgnacyjnego.

Art. 31. W przypadku śmierci uprawnionego przed podjęciem należnego mu zasiłku rodzinnego lub zasiłku pielęgnacyjnego wypłaca się go małżonkowi uprawnionego lub dzieciom, z którymi prowadził wspólne gospodarstwo domowe.

Art. 32. 1. Pracodawca lub rejonowy urząd pracy, który wypłaca zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne, jest obowiązany:

- 1) prowadzić dokumentację dotyczącą wypłat zasiłków,
- 2) zwracać się do oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o ustalenie uprawnień do zasiłku w przypadkach wątpliwych,
- 3) okazywać lub przedstawiać do wglądu wszystkie dokumenty dotyczące wypłaty zasiłków — organom kontrolnym Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz innym organom uprawnionym do kontroli oraz udzielać w tych sprawach niezbędnych wyjaśnień i informacji,

³⁰ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 20 ustawy wymienionej w przypisie 1.

³¹ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 21 ustawy wymienionej w przypisie 1.

³² W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 22 ustawy wymienionej w przypisie 1.

³³ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 23 ustawy wymienionej w przypisie 1.

³⁴ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 24 ustawy wymienionej w przypisie 1.

4) podejmować lub wstrzymywać wypłatę zasiłku na polecenie oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

2. Ośrodek pomocy społecznej, oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz inne organy rentowe obowiązane są prowadzić dokumentację dotyczącą wypłat zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych.

Art. 33. Zakład Ubezpieczeń Społecznych i jego oddziały kontrolują prawidłowość wypłaty zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych przez pracodawców i rejonowe urzędy pracy.

Art. 33a.³⁵ Osobom indywidualnie optującym składki na ubezpieczenie społeczne zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne mogą być, na ich wniosek, wypłacane przez pomniejszenie należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne o kwoty przysługujących zasiłków.

Art. 34. Minister Pracy i Polityki Socjalnej określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb wypłaty zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych.

Rozdział 4

Finansowanie zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych

Art. 35. 1. Zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne są finansowane z budżetu państwa.

2. Minister Finansów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady finansowania wydatków na zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne.

Rozdział 5

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 36. (pominięty).³⁶

Art. 37. (pominięty).³⁶

³⁵ Dodany przez art. 1 pkt 25 ustawy wymienionej w przypisie 1.

³⁶ Zamieszczony w obwieszczeniu.

Art. 38. (pominięty).³⁶

Art. 39. (pominięty).³⁶

Art. 40. (pominięty).³⁶

Art. 41. (pominięty).³⁶

Art. 42. (pominięty).³⁶

Art. 43. (pominięty).³⁶

Art. 44. (pominięty).³⁶

Art. 45. (pominięty).³⁶

Art. 46. (pominięty).³⁶

Art. 47. (pominięty).³⁶

Art. 48. (pominięty).³⁶

Art. 49. (pominięty).³⁶

Art. 50. (pominięty).³⁶

Art. 51. (pominięty).³⁶

Art. 52. (pominięty).³⁶

Art. 53. (pominięty).³⁶

Art. 54. (pominięty).³⁶

Art. 55. (pominięty).³⁶

Art. 56. (pominięty).³⁶

Art. 57. (pominięty).³⁶

Art. 58. Traci moc dekret z dnia 28 października 1947 r. o ubezpieczeniu rodzinnym (Dz. U. Nr 66, poz. 414, z 1950 r. Nr 20, poz. 170 i Nr 36, poz. 333 oraz z 1989 r. Nr 35, poz. 192).

Rozdział 6

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 59. (wygaś).³⁶

Art. 60. (pominięty).³⁶

Art. 61. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 marca 1995 r., z tym że przepisy art. 13 ust. 3—8 wchodzi w życie z dniem 1 marca 1996 r.

Wydawca: Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
Redakcja: Biuro Dziennika Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej i Dziennika Urzędowego Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”
Al. Ujazdowskie 1/3, 00-583 Warszawa, P-29

Skład, druk i kolportaż: Wydział Wydawnictw i Poligrafii Gospodarstwa Pomocniczego Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
ul. Powsińska 69/71, 02-903 Warszawa, tel. 694-67-50, 694-67-52 i 694-67-03, fax 694-62-06

Tłoczono z polecenia Prezesa Rady Ministrów w Wydziale Wydawnictw i Poligrafii Gospodarstwa Pomocniczego Kancelarii Prezesa Rady Ministrów,
ul. Powsińska 69/71, 02-903 Warszawa